

Ս. ԷԶԵՐԱՅԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

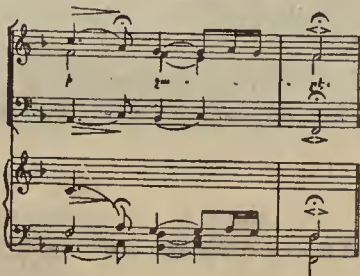
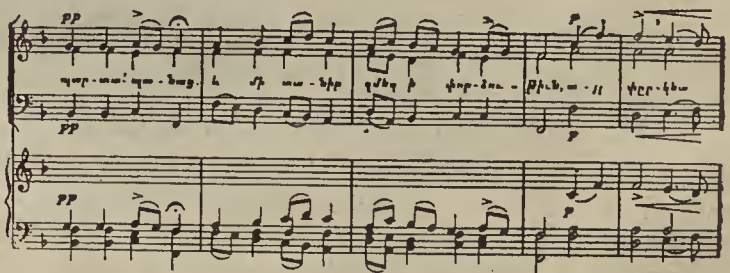
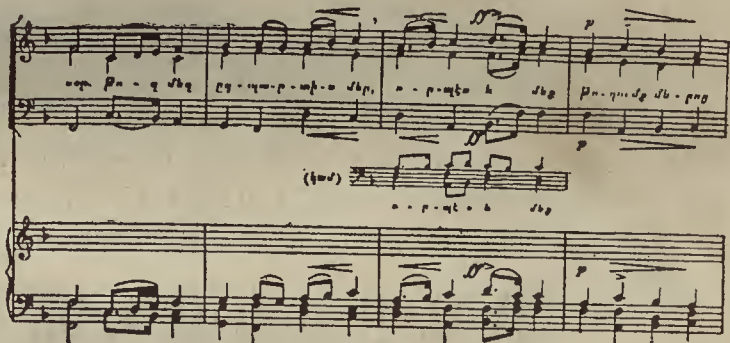
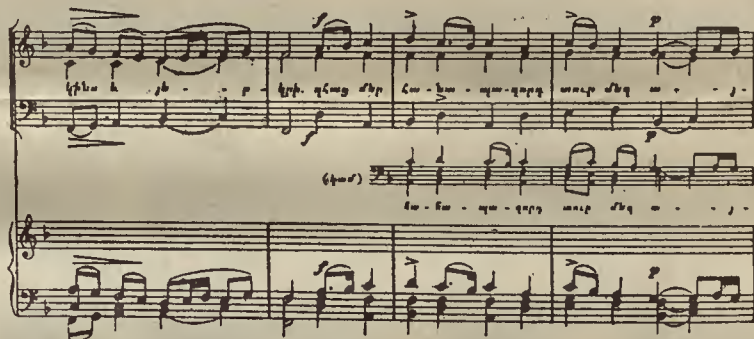
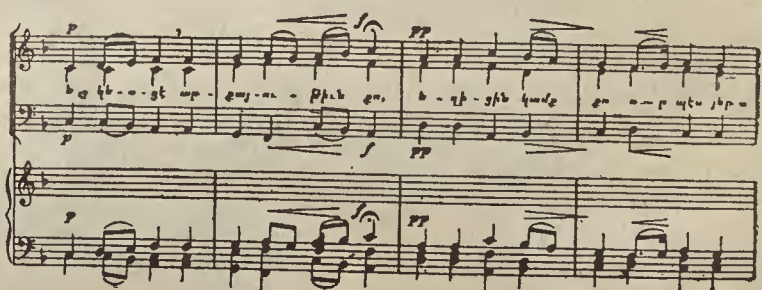
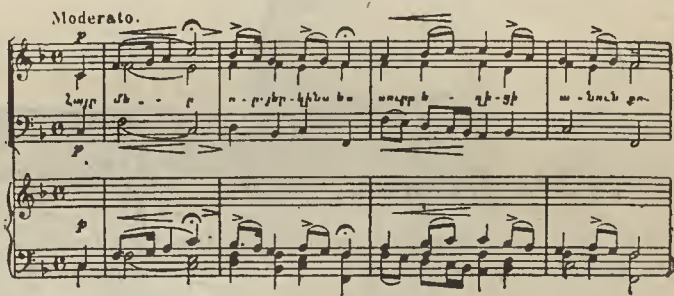
ՇԱՐԱԿԱՆ. XII ԴԱՐ.

Նրաժշտագետ

ՄԱԿԱՐ ԵԿԵՐԱՆՅԱՆ

Մանուկ V-ամենակի ապիբով.

Հայր մեր, որ յերկինս ես,
սուրբ եղիցի անուն Բո, եկեացէ
արքայութիւն Բո, եղիցին կամք
Բո, որպէս յերկինս և յերկրի,
զհաց մեր հանապազորդ, տուր
մեզ այսօր թող մեզ զպարտիս
մեր, որպէս և մենք թողումք
մերոց պարտապանաց, և մի տա-
նիւր զմեզ ի փորձութիւն, այլ
փրկեա զմեզ ի հարէ:

Ասիայի հազարամյակի կարգեր
 ՎԵՐԵՇՉԱԳԻՆԻ ԱՆԴՐԿԱՍՊԵԱՆ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒԻՑ
 (Ռուսաստանի հետ միացման XXV-ամեակի ստիժով)

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՈՒԹԻՒՆ

Ի. Լ. ՊԵՐԵՅԻ (Հրէականից)

Քաղաքից դուրս գնում էին երկու հրէուհիք. մէկը բարձրահասակ էր, լիքը, չար աչքերով և ծանրաքայլ, միւսը՝ նիհար, գունատ, փոքրահասակ, գլուխը խոնարհած:

—Ո՞ւր ես տանում գու ինձ, — հարցնում է մէկը:

—Սպասիր... Մի երկու քայլ ես... Տեսնում ես, ախտեղ, դէպի այն փոքրիկ սարը:

—Ինչո՞ւ, — կրկին հարցնում է երկրորդը ցաւազար, ընդհատուող ձայնով, կարծես նա մի բանից վախենում էր:

—Կըլտես... գնանք...

Նրանք մօտեցան սարին:

—Նստիր, — ասաց Բախիլը: Միւսը հնազանդւում է և նստում գետնին:

Բախիլը նոյնպէս նստում է նրա մօտ: Ամառնային տաք օրւայ լուսթեան մէջ, հեռու քաղաքի աղմուկից, առաջ է գալիս հետևեալ զրոյցը.

—Գրունեա, գիտես թէ ով էր քո մարդը, հանգիստ նրան:

Գրունեայի դէմքը մռայլեց:

—Ես գիտեմ, — պատասխանում է նա, շրթունքը կծելով:

—Թօրի գրողն էր նա, Գրունեա: Թօրի օրհնեալ գրողը...

—Մի գիր գրելուց առաջ նա գնում էր միկա *) լացեւում...

*) Զրով լի մի անոթ: Հրէաները կարծում են, որ հողեկան մաքրութեան հետ զուգընթաց է և մաքմականը: Ուստի յաճախ լացւում են, մանաւանդ սրբագործութիւնից առաջ:

ՀԱՅԿԱՆԻ ԺՈՂՈՐԴԱՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
 ԵՐԵՎԱՆԻ ԴԱՐԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ

—Բոլորովին սուտ է... Որ նա շարաթը երկու անգամ էր գնում այնտեղ, դա ճիշտ է...

—Բարեպաշտ հրէայ էր...

—Ճիշտ է...

—Թող օգնէ մեզ Աստուած նրա բարեպաշտական գործերի փոխարէն...

Դրունեան լուռ էր:

—Լռում ես,—զարմանում է Բախիլը:

—Բոլորը միևնոյն է:

—Միևնոյն չէ: Թող յիշաւի օգնէ մեզ Աստուած նրա բարի գործերի փոխարէն:

—Լռում ես:

—Ես լուռ եմ:

Ի՞նչ կասես դու դրան:

—Ինչ ասեմ. գիտեմ միայն, որ մարդիս բարեբարութիւնների փոխարէնը ես չըստացայ:

Լուսթիւն տիրեց: Կանայք հասկացան միմեանց. մեռաւ թօրի բարեպաշտ գրողը և թողեց կնոջն այրի երեք որբ աղջիկներով. Դրունեան երկրորդ անգամ մարդի չըգնաց, այնպէս որ երեխաները խորթ հայր չունեցան և Դրունեան ստիպւած էր աշխատել թէ իր և թէ երեխաների համար, սակայն բազմ չըկար... Աստուած բարի գործերի փոխարէն չըվարձատրեց նըրանց...

—Եւ գիտես դու, Դրունեա, թէ ինչու համար,—ընդհատեց լուսթիւնը Բախիլը:

—Էտ...

—Որովհետեւ դու մեղաւոր ես...

—Ե՛ս,—և գունատ Դրունեան վեր է ցատկում ինչպէս գնդակահար,—ես—մեղաւոր:

—Լսիր, Դրունեա, մեղք ունի ամեն մարդ, իսկ դու անշուշտ:

—Անշուշտ:

—Դրունեա, իզուր տեղը չէր, որ ես դուքս բերի քիչ քաղաքից գետի ափը, դաշտը... Մենք փառք Աստուծոյ, թարմ օդի պակասութիւն չունենք... Տեսնում ես, Դրունեա... մայրը և մանաւանդ թօրի բարեպաշտ գրողի այրին պարտաւոր է...

—Ի՞նչ է նա պարտաւոր:

—Նա պարտաւոր է ամենքից աւելի շերտեանդ լինել, ամենքից աւելի բարի և աւելի շատ հսկել իր աղջկայ վրայ:

Դունատ Դրունեան աւելի սպրդնեց: Նրա աչքերը վառեցին, քթանցքները լայնացան և մուգ-կապուած շրթունքները դողացին:

—Բախիլ,—բացականչեց նա:

—Դու գիտես, Դրունեա, ես քո բարեկամդ եմ, սակայն պարտաւոր եմ ճշմարտութիւնն ասել, եթէ ոչ պատասխանատու կըլինէի Աստուծոյ առաջ... ես քեզ չեմ բամբասում... Իմ շնորհիւ, դու չես ընկնիլ մարդկանց լիզի տակ... դա կըմնայ մեր մէջ: Աստուած միայն կըլսէ մեր խօսակցութիւնը:

—Ինձ հոգեհան մի անիր:

—Դէհ, ուրեմն լսիր, կարճ և պարզ... Երէկ երեկոյեան ես վերադառնում էի կայարանից և բլրի վրայ տեսայ քո Միրիլին...

—Մենակ:

—Ոչ:

—Ո՞ւմ հետ:

—Ձեմ ճանաչում: Շիւապաւոր էր... Նոյն իսկ ցիլինդրով... Նա համբուրում էր աղջկանդ պարանոցը և ուսերը... իսկ սա ծիծաղում էր և կրծում շաքարեղէններ...

—Ես գիտեմ... պատասխանեց Դրունեան գերեզմանային ձայնով.—դա առաջին անգամը չէ...

—Դու գիտէիր. ի՞նչ է, դա ձեր փեսացուն է:

—Ոչ...

—Ո՞չ, և դու... լռում էիր:

—Այո:

—Դրձնեա:

Իսկ այժմ Դրունեան հանգիստ էր:

—Այժմ դու լսիր և լսիր, թէ ինչ կասեմ քեզ,—ասաց Դրունեան կտրուկ ձայնով և բռնելով Բախիլի ձեռքերից, ստիպեց նրան կրկին նստել:

—Լսիր,—շարունակեց նա.—ես ամեն ինչ կը պատմեմ քեզ և միայն Աստուած կըլսէ մեզ:

Բախիլը կրկին նստեց:

—Երբ իմ մարդս մեռաւ,—սկսեց Դրունեան:

—Այդ ի՞նչպէս ես խօսում դու, Դրունեա:

—Հապա ի՞նչպէս պիտի ասեմ ես:

—Ասում են «նրա հոգին լուսաւորւի» և «վախճանւեց»...

—Վախճանւեց թէ մեռաւ,—բոլորը միևնոյն է, նրան թաղեցին...

—Նախնեաց մօտ գնաց...

—Թող նախնեաց մօտ գնայ... բայց ինձ նա թողեց երեք որբ-աղջիկներով...

—Ուեղճը կաղիլ *) անգամ չըթողեց...

—Երեք աղջիկներ, որոնցից մեծը...

—Գնենդեղը:

—Տասնևչորս տարեկան էր:

—Ուրիշներն այդպիսիին արդէն հարսնացու են համարում...

—Իսկ մենք հաց չունէինք: Նշանադրութեան և նրա հետ կապւած խնճոյքի մասին խօսք անգամ չէր կարող լինել...

—Դու, Դրունեա, ի՞նչպէս կարող ես այդպէս խօսել:

—Ես չեմ խօսում, իմ սրտիս ցան է խօսում... Գնենդեղը, ինչպէս դու գիտես, քաղաքում ամենագեղեցկունի աղջիկն էր:

—Այժմ նոյնպէս... աչքով չըտանք նրան:

—Այժմ նա մի թթւած մզած կիտրոն է: Այն ժամանակ նա փայլում էր ինչպէս մի արեգակ... և ես գեռ թօրի բարեպաշտ գրողի այրին էի: Ես պահպանում էի նրան ինչպէս իմ աչքիս լոյսը... ես գիտէի, որ այժմեան ժամանակներում... թափառում են երաժիշտներ, դերձակներ... «գերմանացիք» և հասակաւոր երիտասարդներ... շատերը նայում էին լուսամուտից... Սակայն ինչի՞ համար է մայրը: Աղջիկը հարսնութեան հասակում, ես գիտէի, պէտք է լինի մաքուր ինչպէս հայելի... և ես իմը ցոյց տւի. նրա վրայ մի թող անգամ չընստեց: Պահպանում էի ես նրան, պահպանում: Աչքս նրանից չէի թերթում. առանց ինձ նա տնից մի քայլ անգամ չէր հեռանում: Ամբողջ բարոյագիտութիւնը նրան քարոզեցի—այստեղ մի նայիր, այնտեղ մի նայիր, այստեղ մի կանգնիր, այստեղ մի քաշիր... մի նայիր թէ ինչպէս են թռչում թռչունները...

—Դէհ, լաւ է...

—Լաւ է, ինչպէս աշխարհն է լաւ,—ասաց Դրունեան տխրութեամբ.—Պէտք է գայիր դու ինձ մօտ մեր տունը և տեսնէիր թէ այժմ նա ինչպէս է նայում: Նա, յիշաւի, ազնիւ աղջիկ է, միայն 36 տարեկան: Այնպէս նիհար է, որ կարելի է թէկուզ ոսկրները համբել, կաշին կնճռոտել է, աչքերը հանգել, դէմքը թրթւած է և անժպիտ, շրթունքները միշտ կծում է...

*) Հրէաները մի կանոն ունեն, որի համաձայն տղայ-երեխաները իրանց մի կամ երկու ծնողների մահից յետոյ մի տարի շարունակ կրկնում են մի առանձին աղօթք—կաղիլ: Այդ դէպքում նա չունէր տղայ-երեխաներ:

նուամենայնիւ յաճախ վառուում են նրա աչքերը. այն ժամանակ նրանց մէջ վառուում է, ինչպէս դժոխքում, ատելութիւնը, արհամարհանքը... Եւ գիտե՞ս դէպի ում Գիտե՞ս թէ ում է նա ատում։ Ո՞ւմ է անիծում նա կամաց շարժելով շրթունքները։

—Ո՞ւմ։

—Ի՞նչ։ Ինչ—իր հարազատ մօրը։

—Այդ ի՞նչ ես ասում դու։ Ինչո՞ւ համար։

—Նա, գուցէ, ինքն էլ չըգիտէ թէ ինչու, իսկ ես գիտեմ։ Ես կանգնեցի նրա և աշխարհի մէջ տեղ. նրա և արեգակի մէջ տեղ. ես դէպի նրա մարմինը—ինչպէս ասեմ—քեզ—տաքութիւն և լոյս չէի թողնում... Ամբողջ գիշերներ ես տանջւեցի մինչև որ մտաբերեցի, նոյնիմէ հասկացայ, որ նա պէտք է ինձ ատէր... նրա մարմնի ամեն մի վանդակիկը ինձ ատում է։

—Ի՞նչ ես ասում դու։

—Ինչ որ լսում ես Գոյրերին նա, անշուշտ, չէ սիրում. նրանք նրանցից աւելի գեղեցիկ ու ջանել են։ Գրունեան ծանր է շնչում. Բախիլը չէ կարողանում ուշքի գալ, մտքերը ժողովել... Նա լսում է ինչ որ սուկալի բան։ Ինչ որ աւելի վատ բան, քան հիւանդանալը, մեռնելը, քան նոյն իսկ «պսակի տակ մեռնելը»—որ հրէաների մէջ ամենամեծ դժբաղդութիւնն է համարւում, և այնուամենայնիւ, ով Տէր Աստուած, այդպէս պիտի լինի։

—Կրտսեր Լէհային ես արդէն տանք չըթողցի։ Ես նրան ծառայութեան տւի...—Կրկին սկսեց Գրունեան պատմել, և նրա ձայնը դառնում էր աւելի խռպուտ, կտրուկ...

—Ես միանգամից չէի վճռիլ այդ բանը, —ընդհատեց Բախիլը, —թորի գրողի աղջիկը ծառայութեան...

—Ես նրան ծառայութեան տւի այն նպատակով, որ նա կարողանար մի փոքր օժիտ պատրաստել և մարդու գնալ։ Իմ սոխի առևտուրով չէ կարելի օժիտ պատրաստել։

—Եւ նրան ես ես պահպանում էի։

—Շատ գործատէրեր աչք էին ձգում նրա վրայ, նրանց որդիներից շատերը ցանկանում էին դարձնել նրան խաղաղ... բայց չէ՞ր ես նրա մայրն եմ։ Անձնէ՛ր մայր էի։ Ուտքերս կտրատելով, օրական 10 անգամ գնում էի նրա խոհանոցը, լալիս էի և ուշքից գնում, բարոյախօսութիւն խրատում... հա՛, Լաւ խօսքեր, Աստուածահաճոյ խօսքեր էի ասում... Ամբողջ գիշերներ ես չէի քնում և կարդում էի սրբազան գրքեր, իսկ հետեւեալ օրն ամեն ինչ նրան պատմում... և իմ կողմից էլ աւելացնում։ Աստուած կըներէ՛ ինձ այդ։ Այդ գրքերի բովանդակութիւնը պատմելու ժամանակ, ես նրան ներկայացնում էի շատ աւելի սարսափելի տեսքով։ Մի թոյլ երեխայ էր նա, թոյլ, ազնիւ աղջիկ։ Ամեն բանում նա ինձ հնազանդում էր... բացի աչքերից, նա ամեն բանով նման էր հօրը—նոյնպէս դուռնաւ, դէմքի վրայ արեան ոչ մի կաթիլ և նոյնպիսի էլ լաւ, թաց աչքեր, միայն նա աւելի գեղեցիկ էր...

—Դու խօսում ես, Աստուած ազատի, ինչպէս մեռածի մասին։

—Իսկ դու կարծում ես, թէ նա ապրում է։ Ես քեզ ասում եմ—նա չէ՛ ապրում։ Նա ժողովեց օժիտ և ես նրան մարդու տւի։

—Նա, խեղճ լալիս էր։ Ասում էր, որ չէ ուզում նրան, որ նա կուպիտ է։

—Բայց ամուսինը ծառայ չէր վարձելու, այն էլ 30 րուբլի օժիտով։ Ես շնորհակալ էի Աստուծու ով էլ լինէր ամուսինը. դերձակ, թող լինի դերձակ։

Դէ՛հ, նա կնոջ հետ մի տարի ապրեց, խից նրա

փողերը, առողջութիւնը, ոյժերի մնացորդը—և գնաց... Նրան կողոպտեց յետոյ, նա թողեց նրան ինձ վրայ թորախտաւոր դրութեան մէջ։ Արդէ՛ն արիւն է թքում։ Սա արդէ՛ն մարդ չէ, այլ նրա ստերը... Ամբողջ գիշերներ նա լուսացնում է լալով... և գիտե՞ս դու, թէ ում համար է նա լալիս։

—Մարդի համար, թող անիծւի նա։

—Ոչ, Բախիլ, ինձ վրայ է նա լալիս։ Ե՛ս նրան դժբաղդացրի։ Նրա արտասուքներն ընկնում են իմ սրտի վրայ ինչպէս հալած կապար, ինձ թունաւորում են այդ արցունքները...

Նա կրկին լուց և դժարութեամբ էր շունչ քաշում։

—Ես ի՞նչ,—հարցնում է Բախիլը։

—Ես ի՞նչ,—ես արդէ՛ն ասացի ինքս ինձ՝ բաւական է։ Թող գոնէ երբորդ աղջիկս ապրէ, Թող նա ապրէ, ինչպէս կուզէ։

Նա բանում է դործարանում օրական 16 ժամ։ Եւ այդ աշխատանքի փոխարէն նա հազիւ կարողանում է չոր հաց ձեռք բերել... նա քաղցրեղէններ նոյնպէս ցանկանում է,—թող ուտէ։ Նա ուզում է ծիծաղել, չարութիւն անել, համբուրւել—թող, լսում ես, Բախիլ—թող Քաղցրութիւններ տալ նրան, —ես կարողութիւն չունեմ, մարդու տալ—առաւել եւս։ Նրան կիտրոն դարձնել—ես չեմ ուզում. թոքերի հիւանդութիւն տալ նրան—ոչ, ոչ, Թող արդէ՛ն իմ աղջիկս չարամարհէ ինձ, ինձ վրայ չըլայ։

—Բայց, Գրունեա, —բացականչեց Բախիլը վախեցած, —ինչ կասեն մարդիկ։

—Թող աւելի լաւ է մարդիկ նախապէս խղճան խեղճ որդիին, թող ձրի չըբանեցնեն նրանց, ինչպէս էշերի։ Թող մարդիկ մարդկային սիրտ ունենան և չը պահեն խեղճ մարդկանց նրանց հիւթը քամելու համար աշխատէ, ինչպէս կիտրոնից...

—Իսկ Աստուած։ Աստուած, թող փառաբանւի նա։

Եւ Գրունեան վեր կացաւ ու աղաղակեց, կարծես ուզում էր, որ Աստուած լսէր։

—Ուրեմն թող Աստուած էլ ամենից առաջ ապահովէ նրանց...

Ծանր լուսիւն տիրեց. երկու կանայք էլ դժարութեամբ էին շնչում, երկուսն էլ կանգնած էին միմեանց դիմաց այլևայլ աչքերով։

—Գրունեա, —վերջապէս բացականչեց Բախիլը, —Աստուած, Աստուած կըպատժէ։

—Ո՛չ թէ ինձ, ոչ թէ իմ աղջկանց։ Աստուած արդարադատ է։ Նա մի ուրիշին կըպատժէ։ Մի ուրիշին...

Լէօնիդ

Ի Մ Բ Ա Ն Տ Ի Ն

Հալածիր դու ինձ, իմ բաղդ անողոր,
Քո կուռ շղթայով ճեղքելու կապէ.
Չունիմ ես երկիրդ, մենակ ես անհոգ
Պէտք է փշրտեմ շղթադ երկաթէ։

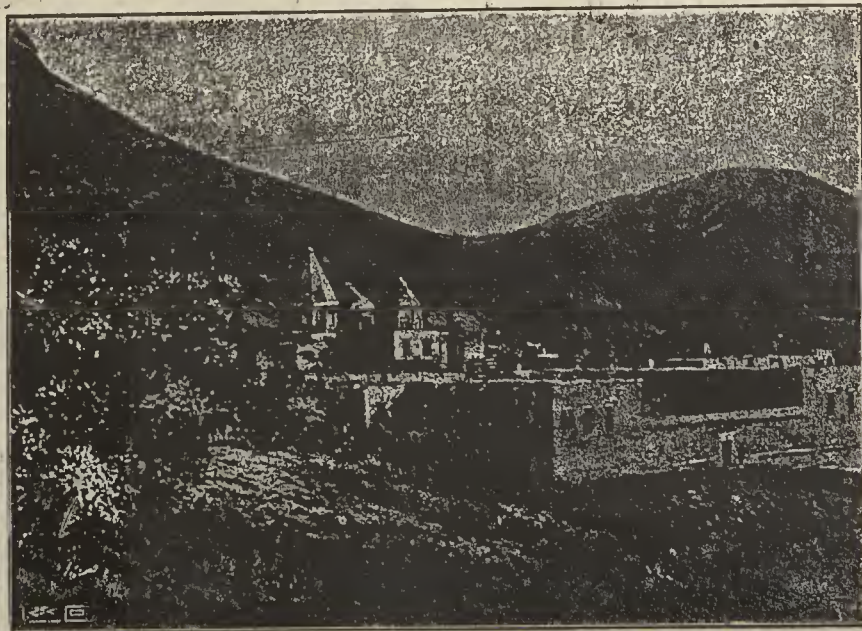
Ես կըփշրտեմ... ու թեւեր ստած՝
Վեր կըսլանամ դէպ անհուն երկինք
Եւ այնտեղ կնճոտտ ամպերին թառած՝
Շանթեր կըտեղամ շարերի գլխին։

Յարութիւն Պետրոսեան

Կարթագենացի կանայք

Փորագր. Բրէնդամուրի

Վարազայ Հայրիկեան վանքը. Վարժարանի յիսնամ. տն.

ՎԱՐԱԳԱՅ ՎԱՆՔԻ ՅՕԲԵԼԵԱՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

Վան քաղաքի արևելակողմը՝ 20 վերստ հեռավորություն վրայ գտնվում է Վարազայ վանքը, համանուն լեռան ստորոտին, որն իր չքնաղ երևոյթով՝ մինն է Վասպուրականի ամենագեղեցիկ տեսարաններից։

Այդ հինաւորաց վանքը 1500 տարւայ պատմութիւն ունի և հիմնւած է Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի ժամանակներից։ Դպրերի ընթացքում նա մերթ ծաղկեալ, շէն, լի բազմաթիւ աղօթաւորներով, մերթ ևս աւերակ և անմարդաբնակ է եղել։

Վարազայ վանքի այս կիսաւեր վիճակը տեսել է մինչ 1857 թւականը, երբ Խրիմեան Հայրիկ Վասպուրականի ժողովրդի մտաւոր լուսաւորութեան հիմնաքարը դրաւ այդ վանքում հաստատելով նրա մէջ տպարան, ամսաթերթ, գրադարան և դպրոց ժառանգաւորների համար։

Ինչպէս յայտնի է, առաջին անգամն էր որ տղապարական մամուլը Հայաստանն էր մտնում։ Պատմում են թէ ինչպիսի ոգևորութեամբ Պօլսոյ ազգասիրաց խումբը Խրիմեանին ճամբու դրած է, երբ նա անդրանիկ մամուլն առած հայրենիքն էր վերադառնում։ Վանի ժողովրդի ուրախութեան չափ չըկար։ Ամենքը դիմում էին Խրիմեանի հօրենական տունը, տեսնելու Գուտաշէրէրդեան հրաշալի գիւտը, որ նոր էր իրենց համար և նախնական փորձեր էին լինում։

Հակառակ բազմաթիւ արգելքների, որոնք այդ իսաւար ժամանակներին իր դէմ ելան նախանձորդներից և կառավարութեան կողմից, Խրիմեան չը վհատեցաւ, այլ կամքի ուժով առաջ տարաւ իր ձեռնարկութիւնը և 1857 թւականի գարնան յաջողեցաւ ստանձնել Վարազայ վանքի վանահայրութիւնը, որի մէջ հաստատեց իր տպարանն ու դպրոցը և հրատարակեց Արծի Վասպուրական ամսաթերթը։

Այդ նորահաստատ դպրոցի գլխաւոր ուսուցիչ ու ղեկավարը Խրիմեանն էր. այդ դպրոցից կարճ ժամանակից դուրս եկան յայտնի անձնաւորութիւններ՝ Սրբանձտեան, Թօխմախեան, Աղւանեան Փիլղալեմեան, Ամիրճանեան, որոնք իրենց աշակերտակից ընկերներով գործեցին կրթական ասպարէզում Հայաստանի զանազան

գաւառների մէջ։ Խրիմեանի այս աշակերտներից կազմեց Վարազայ վանքի միաբանութիւնը, որն Արծիւեանն ուխտ էր կոչւում։

1858 թւականին սրանք ներկայացրին Ղեւնդեանց նահատակութիւնը, որն անդրանիկ թատրոնն էր Վանի համար, սրան յաջորդեցին՝ Ս'եծն Ներսէս, Արշակ Բ, Վարդապետաց պատերասգմը և ուրիշ ներկայացումներ, որոնք բուռն սեփութիւն առաջ բերին ժողովրդի մէջ։ Մայիսի տօնական օրերին ամեն տարի հոծ բազմութիւն գնում էր Վարազ թատրոնական ներկայացումներ տեսնելու։

Ով կարդացել է Արծի Վասպուրական, նա գիտէ թէ ինչ ոգևորութիւն էր տիրում յիսնական թւականներին այդ վանքում, ինչ զգացումով ու ոգով յօգւածներ էին զբաղում այդ ամսաթերթի մէջ։ Վարազը մտաւոր լուսաւորութեան մի վառարան էր դարձել այն ժամանակ Վասպուրականի համար։

Յիշեալ թւականներին, ինչպէս և շատ տարիներ յետոյ, ով եղել է Վանի շրջակայ գաւառներում, նա ամեն տեղ պատահած կըլինի Վարազայ վանքի աշակերտներին՝ իրեն ուսուցիչ, քահանայ և կամ գործիչ մի անձն նոյն գիւղի կամ գաւառակի մէջ։

Սալմաստի գաւառի կրթական գործը Վարազայ աշակերտների ձեռքին էր, Միացեալ Ընկերութեան Վասպուրականում բացած դպրոցների ուսուցիչները մեծ մասամբ նրանցից էին։

1887 թւականին, երբ Վանի ժողովուրդը նոր էր ազատուել անաւոր սովից, Խրիմեան Հայրիկ ձեռնարկեց հիմնել երկրագործական դպրոց Վարազայ վանքում։ Այդ ձեռնարկութեան նպատակցին Պօլսոյ սովեւոց կեդրոնական յանձնաժողովը և թիֆլիսեցի մի քանի բարերարներ, դպրոցն ունեցաւ արտասահմանից բերւած նորագոյն գործիքներ, Գիւղատնտեսն էր՝ Նշան Մաղաթեան՝ որն իր ուսումն առած էր Զւիցերիայում. ոգևորութեամբ սկսեց գործը. Վարազայ վանքի ընդարձակ դաշտավայրն և առատ ջրերն շատ յաջող ապագայ էին խոստանում։ Այդ դպրոցը կըդառնար կարճ ժամանակից տիպար ազարազ Վասպուրականի ժո-

դովրդի համար, եթէ առաջ չը գային կառավարական բռնութիւններ, հալածանք երկրի վրայ, խրիմեանի և օժանդակող անձանց հեռացումն Վան քաղաքից:

Այնուհետև աղէտներ իրար յաջորդեցին. Վանի 1896 թ. կոտորածը վերջի հարածը տեսա Վարադայ վանքին. մոխիր դարձրեց նրա հարուստ գրադարանը՝ դպրոցը, իսկ տպարանը բռնակալ կառավարութիւնը պրաւեց երկար տարիներ:

Բայց երբ երկիրը խաղաղեց և ժողովուրդը փոքր ինչ շունչ առաւ, հոգացող խրիմեան վերանորոգել տըւաւ Վարազը, նորից բացեց գրադարանը, դպրոցը, որի մէջ այժմ իսկ ուսանում են աւելի քան վաթսուս աշակերտներ, որոնց մեծագոյն մասը Վանի կոտորածի որբերն են:

Երախտադէտ Վասպուրականը տօնելու է այժմ իր մեծ որդուն՝ խրիմեան Հայրիկի հաստատած Հայաստանի առաջին մամուլի, թերթի և կրթական հաստատութեան յիմնամեակը:

Նախանցեալ տարի՝ 1907-ի մարտ ամսին լրացաւ այդ ժամանակամիջոցը՝ յիսուն տարին: Մեկայն աննպաստ հանգամանքների պատճառաւ առաջիկայ յունիս ամսի 20-ին կըրաջողի այդ վանքի պաշտօնէութեանը տօնել յիմնամեակը այն բեղմնաւոր կեանքի և ժիր գործունէութեան, որն ունեցաւ խրիմեան Հայրիկ Վարադայ մենաստանում:

Ուրախութեամբ լցեց ամենքիս սիրտը, լսելով թէ Նորին Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Մատթէոս Բ. իր հովանաւորութեան ներքոյ է առել Վարադայ վանքի յօրհիւանի հանդէսը: Վեհափառ Հայրապետի այս շնորհը մեծ է Վասպուրականի ժողովրդի համար: Առ որ ամենքը շնորհապարտ պիտի մնան դէպի Ազգիս սիրելի Հայրապետը, որ գնահատում է Վարադայ անցեալը, օրհնում, քաջաւերում է ներկան:

Խ. Խ.

ՔՈՆԱՄԱԿԸ

I.

Սիրելի Աստղիկ !

Անցեալ օրւայ քո նամակն իր բաւականին իմաստալից բովանդակութեամբ ինձ վրայ թողեց շատ դուրեկան տպաւորութիւն:

Կարճ և ազդու, առանց աւելորդ արանքութեան:

Դու այդ նամակի մէջ արտայայտել էիր քո մըտաւոր ամբողջ կարողութեամբ և գրեթէ ճշմարիտ հայեացքներով, ու ես քո շօշափած բազմաթիւ խնդիրներում, համարեա թէ համամիտ եմ քեզ հետ...

Մանաւանդ քո այն խօսքերը, թէ՛

— «Մեր ներկայ իրականութեան մէջ անկեղծութիւն չըկայ. — մեր հասարակական բոլոր գործերը՝ դրպրոցից սկսած մինչև թատրոն, մամուլից սկսած մինչև գիր ու գրականութիւն և առհասարակ ամեն բան, չը գիտեմ ի՞նչու, առաջ են տարւում ձեւականութեամբ, առերես, առանց բուն նպատակին ծառայելու... Ահա այս խօսքերն, ասում եմ, կարգացի առանձին հետաքրքրութեամբ:

Կարգացի և իսկոյն իմ մէջ ցանկութիւն առաջացաւ քեզ պատասխանելու, քո «չըգիտեմ ինչու»-ին գէթ մի որոշ բաւականութիւն տալու մտքով:

Աստղիկ !

Որ մեզանում ամեն ինչ ձեւական է և արտաքին, մակերեսային հասկացողութեան արգասիք՝ դրա մասին խօսք անգամ չէ կարող լինել, որովհետև շատ չընչին են բացառութիւններն և դու շատ ճիշտ ես նշկատել... Իսկ թէ ի՞նչու է այդ այդպէս, ասեմ քեզ:

Ահա թէ ի՞նչու.

Գիտես, հոգիս, այդ ամենը առաջ է եկել հաւա-

տի բացակայութիւնից: Մեզանում կամ, աւելի ճիշտ է ասել, մեր ժամանակներում մարդիկ մէկ-մէկու ալիս չեն հաւատում, մէկ մէկու արժանիքները իրանց իսկական նշանակութեամբ չեն գնահատում և, որ գլխաւորն է, մարդու բուն արժանավայելութիւնը կեղտոտ կասկածի, ստոր ենթադրութիւնի խաղալիք է դարձել, այն ևս մի չնչին խաղալիք: Ուրիշ խօսքով՝ մարդկանց մէջ ճշմարիտ հաւատ չէ մնացել. նա ստորացել, ցածացել, հողին է հաւասարել...

Իսկ ուր չըկայ ճշմարիտ հաւատ, ուր բացակայում է ազնիւ զգացմունք և վայելուչ միտք, — այնտեղ թաղաւորում է կեղծիք, խարդախութիւն, մակերեսային հայեացք...

Եւ ահա այդ իսկ պատճառներով առաջ է գալիս քո ասած կեղծ ձեւականութիւնը և թեւեղանակով դպրոցի, թատրոնի, մամուլի, գրականութեան և առհասարակ այս ու այն ձեռնարկութեանց վրայ, նրանց իր գիրկն է առնում և իր քմահաճոյքին ծառայեցնում:

Նոյնիսկ նա, այդ վարչելի ձեւականութիւնը, մանաւանդ վերջին ժամանակներս, կարողացել է ուժեղ թափով ներս մուծել մարդկանց բնական քնքերն և այնտեղի անդորր կեանքն էլ տալն ու վրայ է արել... Տես, այնտեղից էլ բացակայել է ամուսնական անարատ սէրը, որդիական մաքուր պարտականութիւնը, բարեկամական ազնիւ վերաբերմունքն, և այսօր այնտեղ էլ ամեն, ամեն ինչ դարձել է ձեւական, կեղծ, փշաքած բարքերի արտայայտութիւն...

Սիրելիս, գուցէ ասածներս չափազանցութիւն թւան քեզ, բայց գիտցիր, որ հազիւ փոքրիկ բացառութեամբ, ամեն տեղ նոյնն է և նոյնը...

Այնուհետև դու հիասթափած շարունակում ես. — «Ջարմանալին այն է, որ մեզանում՝ բարեգործութիւնն անգամ կատարւում է ձեւականութեամբ, և ունեւորները, որպէս թէ կարեկցելով անճարներին՝ իրանց սեղանի փշրանքներն են ողորմում նրանց և այդ էլ անում են՝ հարկից ստիպւած, շրջապատի տրամադրութեան տակ, սրա ու նրա շլացնող օրինակին հետեւելով: Ե՛, սա դառաւ բարեգործութիւն, մարդասիրութիւն»...

Իհարկէ ո՛չ... Դա ո՛չ միայն բարեգործութիւն չէ, այլ՝ դա ծաղր է, անպատուութիւն, եթէ կուզես, նոյնիսկ ապտակ այն միջավայրին՝ որի բախտաւոր, ըստ ամենայնի ապահովւած զաւակն՝ իր թշաւ հարեանի ցաւերն անտես առած՝ մերժում, բացասում ու ժրխտում է ամեն մի դիմում, ամեն մի խնդիր:

Եւ հէնց դրանից է առաջ գալիս այն սխալ երևոյթը, որ մեր ժամանակներում բարեգործութիւնն անգամ կատարւում է ակամայից և անխորժութեամբ:

Մի գարմանալ, սիրելիս...

Մարդկանց այդօրինակ ակամայ վարմունքը՝ դէպի անճարի ու անօգնականի կարեկցութիւնը, դէպի աղքատի և չքաւորի օգնութիւնը, դէպի թշաւի ու տնանկի օժանդակութիւնը, — ցոյց է տալիս նրանց մտքի և հոգու փոքրութիւնը:

Այո, նա, ում միտքը տհաս է կարօտեալներին մարդ ընդունելու, պատւի և վայելչամտութեան մարդ, նա, ում հոգին գծում է՝ թշաւներին մարդ ճանաչելու՝ իրաւունքի և արդարամտութեան մարդ, ասա խնդրեմ, նա էլ ի՞նչպէս կարող է հարկանալ մարդասիրութեան վեհ գաղափարը, կարեկցութեան աննման օգին... Իհարկէ՛ ո՛չ մի կերպ:

Գիտես ինչ, Աստղիկ...

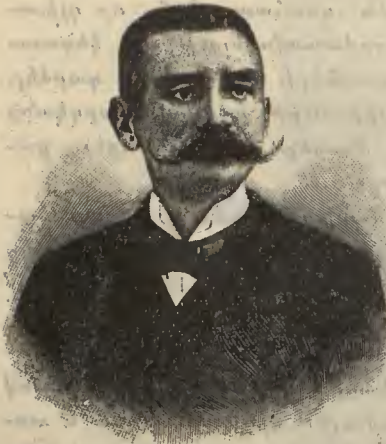
Այդ ամենը հասկանալու համար, նա՛ ունեւորը թշաւութիւնը կամ իր կաշւի վրայ պէտք է զգայ՝ գէթ մի քանի օրով, կամ պէտք է յաճախ ակնատես լինի տնանկների անտանիկի վիճակին, նրանց անձայր ու անվերջ կարիքներին... Ահա այն ժամանակ թեքես կարելի կըլինի յուսալ, որ նա իր տալիքը կըրայ սրտով, անկեղծութեամբ և յաճախ կարիք էլ կըզգայ ինքնաբերաբար ողորմելու, օգնութեան ձեռք մեկնելու...

Բայց... առայժմ այսքան: Շատ ուրախ եմ, Աստղիկ, որ քո նամակը ինձ առիթ տուց մի երկու խօսք գրելու քեզ... Ցը !

Գր. Նիկ — Տառ

Մ Ա Կ Ա Ր Ե Կ Մ Ա Լ Ե Ա Ն

(Մահան Մ-ամեակի առիթով)

Սիքրիայի Ակոսր բազաւոր
(ձախապարհորդութեան առիթով)

Թիւն անում (վոխասաց): Եկեղեցին արձակելուց յետոյ Մակարը տանը պարապում էր երգեցողութեամբ և կրկնում էր շարունակ եկեղեցում լսածները:

Մակարի բնածին երաժշտական ընդունակութիւնը չըվերիպեց էջմիածնի այն ժամանակէն պիտուր որ Վասակեանի տեսողութիւնից, որի միջնորդութեամբ և Մակարը ընդունեց ժառանգաւորաց դպրոցը 1866—8 թւականներին: Ժառանգաւորաց դպրոցում Եկմալեան մնաց 15—16 տարի:

Մինչև այդ՝ եկեղեցիներում կանոնաւոր երգեցողութիւն չը կար: Գէորգ IV կաթողիկոս առաջինը ձեռնարկեց հայկական նշաններով ձայնագրելու շարականները: Իր բարենորոգման գործում կաթողիկոսը գործակցութեան հրաւիրեց Թիւրքաշայ, երաժիշտ Թաշճեանին, որը և դարձաւ Եկմալեանի ուսուցիչը: Եկմալեան իր երաժշտական ձիրքը կատարելագործեց Թաշճեանի ձեռքի տակ և իր բնածին շնորքը ցոյց էր տալիս լսածը անմիջապէս ձայնագրելով:

Գէորգ կաթողիկոսը, ի տրիտուր Եկմալեանի աշխատանքի—շարականները և պատարագի արարողութիւնը՝ ձայնագրելու համար—վաճառի հաշուով 1879 թ. ուղարկում է նրան Պետերբուրգի կոնսերւատորիան, ուր Եկմալեան վաղուց կերպով աւարտում է 1887 թւին, ստանալով ազատ արւեստագէտի դիպլոմ:

Պետերբուրգում նա մի տարի մնալով դրում է մի քանի փոքրիկ երաժշտական գրւածքներ և 1890 թ. Չայկովսկու և Բուրինշտէյնի յանձնարարականներով եկաւ Թիֆլիս:

Այստեղ նա մի տարու չափ վարեց երաժշտական դպրոցի վերատեսչի գծարին պաշտօնը և վերջապէս 1891—2 թ. նա Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձութիւնից հրաւիրեց իրրե երաժշտութեան ուսուցիչ:

Ներսիսեան դպրոցում Եկմալեան պաշտօնավարեց տաս տարուց աւելի, ուր և վերջացնելով իր գրւածքների գլուխ գործոյը՝ պատարագի քառամասն երգեցողութիւնը, տպագրեց 1896 թ. Լայպցիգում: Այս հոյակապ երկասիրութեան մասին լուսագոյն կարծիքներ յայտնեցին աշխարհիս ամենատաաջնակարգ երաժշտագէտներից շատերը:

Մակար Գրիգորեան Եկմալեանը ծնւեց 1856 թ. Վաղարշապատում:

Հայրը՝ Գրիգորը աղքատ գիւղացիէր: Նա Մակարին 8—9 տարեկ. հաստիւում աւեց իր համագիւղացի խօջա Մինասի մօտ գրել կարգալսողութիւն: Փոքրիկ Մակարը միաժամանակ «ուսումն էր քաղում» և եկեղեցում գայրու:

Եկմալեան Ներսիսեան դպրոցում, բացի պատարագի քառամասն արարողութիւնից, աշակերտներին սովորեցրեց ազգային և այլ երգեր նոյնպէս՝ քառամասն կամ հոռամասն և պատրաստեց միքանի տառնակ խմբապետներ, որոնք այս րոպէիս էլ շարունակում են իրանց մեծ ուսուցչի գործը զաւաններում:

1902 թւի տարեգլուխը ճակատագրական կղաւ Եկմալեանի համար. նա ստացաւ ուղեղի բորբոքում և երկու տարուց աւելի ապրեց իրրե խելագար և, հակառակ բոլոր միջոցների, չըբուժւեց: 1905 թ. մարտի 6-ին առաւօտեան նա կնքեց իր մահկանացուն, թողնելով մի պանծալի անուն արւեստի աշխարհում:

Մարտի 13-ին կատարեց նրա անշուք թաղումը: Հանգուցեալը թողել է բազմաթիւ գրւածքներ հայկական եղանակներով, որոնք ներկայումս պահւում են եղբոր մօտ:

Մեծ երաժշտագէտի յիշատակը յարգողներին է մնում հոգալ ժամ առաջ լոյս ընծայելու այդ գոհարները, որոնք ճիւղացնելու և հարստացնելու են անպայման հայկական ինքնուրոյն երաժշտական խրդուկ կեանքը...

Ե:

ԸՆԹԱՅԻՆ ԱՐՏԱՔԻՆ ԿԵՆՏԷ

Պարսկաստանում և Տաճկաստանում կեանքն ընթանում է այնպէս, որ ամեն վայրկեան կարծէք թէ կարող են օգի մէջ հաւել սահմանադրութիւնները: Իդէալ-փաշան, Արդիւ Համիդի երբեմն աջ կուռը, իսկ այսօր և կուռքն ու նեցուկը, Արաբիայում պատրաստութիւններ է տեսնում խելակորոյս, գահընկէց ոճրագործին գահ բարձրացնելու և կործանելու օտոտմանեան Կ. Պոլսի գահը: Վատ միտք չէ, եթէ միայն Այա-Սոփիան նորից յոյներին բաժին ընկնի և յունական գահը փոխադրուի Կ. Պոլիս: Սակայն այդ չի աշուղիլ, քանի որ Արդիւ Համիդի այդ կոմրինասիօնը ոչոքի (պետութիւններից) հայցին իւզ չի քսիլ:

Պարսկաստանը չի խաղաղւում, որովհետև Վիլհէլմն էլ է ուղարկել Թէհրան իր բանակիւններին և ինքն էլ է փող քրնով առաջարկում:

Անգլիան շատ դայրացած է Վիլհէլմի այս վերաբերմունքի վրայ և գրգռւում է, որ նա իր զինուորական ոյժերը ամրացնելով հանգիւրձ, հնարաւորութիւն ունի և դրամ էլ տալու նրան, որի հետ նոյնիսկ հարեան էլ չէ:

Իսկ Պարսկաստանի հարեան Անգլիան և Ռուսիան հիմք չեն գտնում օտար Վիլհէլմին էլ հարեան դարձնելու Պարսկաստանին:

ձապոն. պրիւց Ֆուլիմա
(Պետերբուրգ գալու առիթով)

Լ. Կարնիցկի

Ամերիկացի բարեգործ

մարում խորհրդում ստորագրելու:

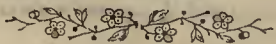
Իսկ մինչև այդ՝ Միացեալ Նահանգների նախկին նախագահ Ռ. Ռուզվելտ, որ վերադարձել է իր գլխավոր ճանապարհորդութիւնից և արքայալայել ընդունել Վիլհելմից, ասում են, այլ ծրագիրներ է մտորել...

«Անագնիւ է նա, ով հարուստ է մեղմում». այս բնարանով անսահման եկամուտների և հարստութեան տէր ամերիկացի բարեգործ Կարնիցկին օրերս ուշագրաւ և արդար մի գեկուցումն է արել: Ոչոք իրաւունք չունի իր հարստութիւնը, որոշ սահմանից անելի, թողնել իր ժառանգներին, ասում է Կարնիցկին, այլ պէտք է անցնի նրա կէսը պետութեան պանծարանը:

Այս մարդասիրական որոշումը բարեբեր է և այն տեսակէտից, որ մարդիկ անգուսպ հարստութիւն դիզելու տենչանք էլ չեն ունենալ:

Բալկանեան ազգերի թագաւորները՝ Բուլղարիայի Ֆերդինանդ և Սերբիայի Պետար, այցելեցին մեր թագաւոր Կայսրին և տաճկաց Սուլթանին: Պետար թագաւորը Պետերբուրգից Պոլսի մտնելուց առաջ ճանապարհին տեսակցութիւն ունեցաւ Ֆերդինանդի հետ: Տաճկաց սուլթանը, իր երբեմն ստորագրեալ իշխաններ, ին այսօր ընդունեց իբրև իր հաւասարների և դիմաւորեց ու ուղեկցեց մինչև նաւահանգիստ:

Եւ մինչդեռ նորարոյս թագաւորներ Ֆերդինանդ ու Պետար արհամարհելով երբեմն հզօր Աւստրիային, սոսկ քաղաքավարական այց անգամ չարին Ֆրանց Յովսէփ ծերունազարդ Կայսրին, նա, այդ իսկական ջէնտրլմէնը չըզլացաւ իր ոտով ներկայ դնել իր մայրաքաղաքի՝ Վիեննի նորերս հանգուցեալ քաղաքագլուխ դր. Լուէզէրի յուղարկաւորութեան: Սա, հասարակ մի գոնապանի տղայ, վերածնեց Վիեննը, հակառակ հզօր գերման ցեղի, Աւստրիայի բազմալեզու հպատակ ազգութիւնների արդար պաշտպանը հանդիսանելով: Յուղարկաւորութեան ներկայ էր մի միլիոն հոգի, սկսած Կայսրից մինչև վերջին գոնապանը:

Ճապոնական պրինց Ֆուշիման արդէն Պետերբուրգ հասաւ և հանդիսով, վայելուչ շուքով հիւրասիրւում է մեր թագաւոր Կայսրից: Հեռաւոր Արեւելքի համար խորհրդակցութիւնները վերջանալուց յետոյ, որոշումները հաւանական են հա-

ԱՊՐԵՐԻՆ ԹԻ ԹԻՐ ԿԱՐԳԱՐՈՒԹԻՐՆ

Ներքին գործերի մեր մինիստրը նորերս մի կարգադրութիւն է արել, որով նահանգապետները ղեկավարւելով, այլևս չըպիտի թոյլ տան ազգայնական բնոյթ ունեցող շաղկապներ, միութիւններ: Մինիստրը իր այդ կարգադրութիւնը պատճառաբանում է առաւելապատակ բազմազան ազգութիւնների միմեանց դէմ չըգրգռելու, չընախանձելու առիթների չքացնելով թէ չէ գրգռանալով: Սա պաշտօնական բացատրութիւնն է: Իսկ հոգին, բուն նպատակը այդ կարգադրութեան մենք կը համարէինք մինիստրի լուեկայն հովանաւորութիւնը սօցիալիզմին, եթէ այժմեան դուման Պուրիշկինից ներկայ կախւած...

Երկուսից մէկը, կամ պէտք է խեղդել իւրաքանչիւր ազգի զարգացման ֆակտորները յօգուտ համաշխարհային իդէալների և կամ թէ ընդհակառակը:

Սօցիալիզմը, անարխիան, գոնէ մեր երկրում, բուն դրին շնորհիւ այն ճնշումների և հալածանքի, որ հին բէժիմի օրով կատարւում էին:

Ազատութեան հովերը յանկարծակի փչեցին և նորարարող կոհոնների թիւերը անժամանակ բացւելով՝ վաղ էլ դժգոհեցին ու սկսել են այժմս թափւել, առանց պճնելու, բուրբուր և սերմակալելու:

Երկու պարագայումն էլ սխալ և անհաշիւ գործ: Ի՞նչու խախտեցին մեր կապանքները միանգամից, ի՞նչու գարնանաբեր արշաւոյսի կարմիր շղարշով պատեցին մեզ և ի՞նչու այժմս, դեռ կիզիչ արևի ջերմութեամբ ու լուսով չըհասուհացած, թերխաշ, թէ տհաս խորասուզում են մեզ մոռյլ ու խոնաւ աշնանային մշուշի մէջ:

Մինչև Պետական Դուման իր որոշումներն անէ, իր ծրագիրները անց կացնէ և օրէնք դարձնէ, չէ՞ որ անորոշութեան մէջ թաւալող ազգութիւնները, դարե-

րով իրանց սրբազործւած, նւիրական եկեղեցին, հաւատը, լեզուն արհամարհած, իբրև թէ ճարպոտ ստամոքսի պարատացման ծրագիրն իրադրծելու նպատակաւ, վաղաժամ և առանց գիտակցելու իւրացրած կըլինեն մի վարդապետութիւն թիւր ըմբռնումներով, ուրեմն և փաստակար:

Ազատութեան արշաւոյսը շառագունելիս չէ՞ որ կառավարութիւնը տեսաւ, որ մանր ազգութիւններն իրանց տոհմային առանձնայատկութիւնները հէնց իրանք ոտնատակ տւին: Տ.

Դ զ զ Թ - փ ա շ ա

Բ Ո Ւ Լ Գ Ա Ր Ո Ւ Հ Ի

ԱՐԻԵՍՏԻ ՇՈՒՐՁԸ

Մեծ պատեր իր հետ բերաւ Թիֆլիսին հիւր մի շարք արտիստներ: Սրանցից նշանաւորներն են Վէրա և Նադեժդա Չերնեցկայա քոյրերը, տ. Դոլինա, Մեկլինսուրգի կատարողը և պ. Դալսկի: Սակայն Թիֆլիսը վաղուց է դադարել խունկ ու կընդրուկ մատուցանել արւեստի քըրմերին:

Տ. Վէրա Չերնեցկայա աշխարհահռչակ դաշնակահարուհի, որ նըւագել է թէ մեր կայսերական Ընտանիքի և թէ եւրոպական համաբնակ թագաւորների ներկայութեամբ ու պալատներում, սիրալիր նուագեց և մեր Գրական-Գեղարդիական Սալոնի երեկոյթներից մէկում, միանգամայն հմայելով իր ունկնդիրներին, որոնց մեծագոյն մասը արւեստագէտներ էին: Տ. Նադեժդա (կոնսերւատ) երգչուհին ճանապարհին մըսել էր և կոկորդի բորբոսում ունենալով, աւելի քան տասնէինգ օր բժշկւում էր: Այս պատճառով սրանց կոնցերտը արք. օպերային թատրոնում կայացաւ միայն մի անգամ:

Արտիստիկ. թատրոնում անցած ձմեռ ուռւ դրամատիկ. խմբի անդամ զերասան Բարատով մնացել է առժամանակ Թիֆլիսում և մասնակցում է զանազան ներկայացումներին:

Մեր տաղանդաւոր դերասաններ պ. պ. Սևումեան և Ոսկանեան միմի հրաժեշտի ներկայացումներ տուին: Պ. Սևումեան, որ ունի բաւական մշակւած միմիկ, ճաշակ և բեմական արւեստի մէջ փորձառութիւն, գնում է կատարելագործելու Պետերբուրգում:

Օր. Մարինէ Սոխակեան-Սուրվեան տաւ այս մարտի 30-ին իր անդրանիկ կոնցերտը, երևան հանելով իր քանքարից գոհարներ: Երիտասարդ բարիտոն պ. Գլէրով և դերասան Սևումեան ընդհանուր աջողութեանը նպաստեցին:

Մամուլը միաբերան դաւտում է երիտասարդ երջուհուն:

Գրական-Գեղագիտական Սալոնը համակրելով պ. պ. Յ. Տէր-Դաւթեանի, Ա. Պրիվետերայի նախաձեռնութիւնը՝ Ժողովրդական տանը օպերաներ երգել մասնակցութեամբ երաժշտասէրների, իր դահլիճներից մէկը Թիֆ. Ժողովրդ. Երաժշտ. Ընկ. տրամադրութեան տակ է դրել, ուր լինում են դոնփակ կոնցերտներ, փորձեր, երգում են օպերաներ և այլն:

Այս ընկերութիւնը կարող է մեծ դեր կատարել, կրթելով մեր ժողովրդի ճաշակը, բնաւորութիւնը, զգացումներն ու միտքը:

Անդամակցական վճարը տարին ընդամենն մէկ ռուբ.:

ՅՕԲԵԼԵԱՆՆԵՐ

Մարտի 14-ին Շուշում հանդիսասաւոր տօնել է պ. Գաբրիէլ Դուրեխայեանի մանկավարժ. գործունէութեան XXXV-ամեակը մեծ հանդիսով: Յօբելաւրին մեր կողմից շնորհաւորել է բարձր. Բենիկ վարդապետը մի պերճ ճառով, որ տպագրւած է Ազրիւրի № 3-ում, ինչպէս և հանդիսի նկարագրութիւնըն ու յօբելաւրի կենսագրականը:

Ազրիւրի այդ №-ից 35 օրինակ ուղարկեցինք յօբելաւրին բաժանելու իր գիւղացի աշակերտներին:

—Այս տարի լրանում է Ալէքսանդրօպօլի Արդութեան օրիորդ. դպրոցի 40-ամեակը: Հոգաբարձութիւնն արդէն նախապատրաստութիւններ է տեսնում այդ նշանակալից տօնը կատարելու արժանի շուքով:

—Թիֆլ. քաղ. ինքնավար. XXXV-ամեակը լրանալով, լրացաւ և քաղաք. իրաւասու պ. Ալ. Փրիդոնեանի XXXV-ամեայ սպասաւորութիւնը քաղաքին: Պ. Ա. Փրիդոնեան միակ քաղաք. իրաւասուն է, որ ինքնավարութեան առաջին օրից մինչև հիմայ ամենայն պարտաճանաչութեամբ կատարել է իր պաշտօնը, միշտ վերընտրւելով:

—Առաջիկայ մայիսի 4-ին լրանում է Թիֆլ. շատ յայտնի ատամնարոյժ գնդապետ Նիկ. Կամսկի ամեայ լրանումը: Համակրողների մի սուար խումբ պատրաստութիւններ է տեսնում տօնելու նրա յօբելանը:

—Տաղանդաւոր դերասան պ. Միրադեան-Գեղեանովի բեմական գործունէութեան XXV-ամեակը հանդիսասաւոր տօնելու է առաջիկայ մայիսի 2-ին: Կազմւած է յօբելանական յանձնաժողով պ. Լ. Մղերիկի նախագահութեամբ:

—Բանաստեղծ Ալ. Մատուրեանի XXXV-ամեայ յօբելանին էլ Մոսկւայում է կատարւելու ապրիլի 24-ին:

—Շիրվանզադէի գրական գործունէութեան XXX-ամեակը տօնելու համար խօսուում է զանազան շրջաններում: Գրական-Գեղագիտական Սալոնի հերթական երեկոյթներից մէկում խօսուեց այդ տօնախմբութեանը գրականագէտների և արւեստագէտների մասնակցութեան մասին: Մինչև կէս գիշեր զրոյցը ոչ մի եզրակացութեան չըբերեց: Առ այժմս դեռ չէ կազմւած յօբելանական յանձնաժողով:

—Սպանդար Սպանդարեանի հրապարակախօսական գործունէութեան XXXV-ամեակը տօնելու համար նախապատրաստութիւններ են տեսնում և, Հովիւի ասելով, արդէն կազմւում է յօբելանական յանձնաժողով:

—Հայ դրամատիկ խմբի անդամ պ. Աղայեանի բեմական գործունէութեան XXX-ամեակը աշնան տօնելու նպատակաւ հայ բեմի և նրա սպասաւորների բարեկամ մի խումբ նոյնպէս յօբելանական յանձնաժողով է պատրաստում կազմելու: